

КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВА ПОЛІТИКА ОХОРОНИ РЕЗУЛЬТАТІВ ОФІЦІЙНИХ СПОРТИВНИХ ЗАХОДІВ: КОМПАРАТИВНИЙ АСПЕКТ

Медицький І. Б. Кримінально-правова політика охорони результатів офіційних спортивних заходів: компаративний аспект.

У статті наголошується на важливості викорінення корупції, маніпулювання спортивними змаганнями та інших видів зловживань у спорті, що є частиною державної політики протидії корупції загалом та передбачає реалізацію найбільш жорсткого виду відповідальності – карального. Представлений компаративний аналіз кримінально-правової політики охорони результатів офіційних спортивних заходів у державах ближнього зарубіжжя (Латвії, Литви, Білорусі, Російської Федерації, Молдови, Грузії, Вірменії, Азербайджану, Киргизстану і Таджикистану). Встановлено, що кримінальні закони спільним родовим об'єктом кримінально-правової охорони при маніпуляціях у спортивних змаганнях визначають власність / порядок здійснення підприємницької чи іншої економічної діяльності. У ряді випадків родовий об'єкт кримінально-правової охорони деталізується за допомогою видових об'єктів. Для позначення забороненого правила зарубіжний законодавець передбачає два різновиди поведінки: активної (підкуп, передача, надання, примус, схиляння, заохочення, інструктаж, пропозиція, обіцянка, вимога, посередництво) та пасивної (отримання різного роду предметів

неправомірної вигоди). З'ясовано особливість визначення суб'єкта правопорушення шляхом механістичного перерахунку усіх можливих його видів безпосередньо у диспозиції норми, що веде до переобтяження її конструкції.

Запропоновано зміни до чинної редакції ст. 369³ КК України за рахунок: 1) розширення переліку кваліфікуючих ознак вказівкою на вчинення злочину у складі організованої групи/злочинної організації; великі та особливо великі розміри неправомірної вигоди; 2) закріплення спеціального виду звільнення від кримінальної відповідальності, умовами застосування якого буде добровільність звернення особи до уповноважених суб'єктів з інформацією про подію злочину; факт звернення до моменту притягнення особи до кримінальної відповідальності; активне сприяння у розкритті/розслідування злочину.

Ключові слова: кримінально-правова політика; корупція; спортивні змагання; маніпуляція; спортсмен; допоміжний персонал.

Medytskyi I. B. Criminal-legal policy of protection of results of official sports actions: comparative aspect.

The article emphasizes the importance of eradicating corruption, manipulating sports competitions and other types of abuse in sports, which is part of the state policy to combat corruption in general and involves the implementation of the most severe type of responsibility - punitive. A comparative analysis of the criminal law policy of protection of the results of official sports events in the CIS countries (Latvia, Lithuania, Belarus, the Russian Federation, Moldova, Georgia, Armenia, Azerbaijan, Kyrgyzstan and Tajikistan) is presented. It is established that criminal laws, as a common generic object of criminal law protection in manipulations in sports competitions, determine the ownership / procedure for carrying out business or other economic activities. In some cases, the generic object of criminal protection is detailed with the help of specific objects. To indicate a prohibited rule, a foreign legislator provides for two types of behavior: active (bribery, transfer, provision,

coercion, persuasion, encouragement, instruction, offer, promise, demand, mediation) and passive (receiving various items of illicit gain). The peculiarity of the definition of the subject of the offense by mechanistic recalculation of all its possible types directly in the disposition of the norm, which leads to overloading of its structure.

Proposed changes to the current version of Art. 369-3 of the Criminal Code of Ukraine due to: 1) expansion of the list of qualifying features with an indication of the commission of a crime within an organized group / criminal organization; large and especially large amounts of illegal profit; 2) consolidation of a special type of exemption from criminal liability, the conditions of application of which will be the voluntary appeal of a person to authorized entities with information about the event of the crime; the fact of recourse to the moment of bringing a person to criminal responsibility; active assistance in crime detection / investigation.

Key words: criminal law policy; corruption; sports competitions; manipulation; sportsman; support staff.

Постановка проблеми. До основних засад внутрішньої політики України у гуманітарній сфері належить створення умов для максимальної реалізації здібностей талановитих спортсменів, стимулювання розвитку спортивної інфраструктури, сприяння участі українських спортсменів у міжнародних змаганнях, підвищення авторитету держави у світовому спортивному русі¹. Наша держава, позиціонуючи себе як рівноправного партнера у міжнародному спілкуванні, узяла на себе ряд зобов'язань (економічного, соціально-гуманітарного, правового, технічного та іншого змісту), у тому числі – протидіяти маніпулюванням спортивними змаганнями з метою захисту чесності

¹ Про засади внутрішньої і зовнішньої політики: Закон України від 01.07.2010 р. № 2411-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2411-17#Text> (дата звернення: 10.02.2022).

спорту і спортивної етики, як того передбачає ратифікована нею Конвенція РЄ від 18.09.2014 р. (вчинена у м. Маглінген)¹.

Аналіз кримінальної статистики свідчить про доволі «скромні» успіхи органів кримінальної юстиції у означеному напрямку. Так, упродовж 2019 р. обліковано 1 кримінальне правопорушення за ст.369³ КК України (1 провадження закрито), у 2020 р. – облікованих епізодів було 2 (у яких рішення, про закінчення або зупинення, на кінець звітного періоду не прийняте), у 2021 р. – обліковане 1 правопорушення (1 закрито провадження, у 2-ох рішення на кінець звітного періоду не прийняте) [1]. У той же момент науковці підтверджують значну латентність корупційних діянь у професійному спортивному середовищі, одночасно із великим масштабом поширення проявів. Згідно досліджень В. В. Сокурєнка, рівень латентності сягає більше ніж 99 %. Реальний же рівень злочинів, передбачених ст. 369³ КК України, лише у професійному сегменті великого футболу щорічно коливається на позначці 150-200. Якщо ж до цієї цифри додати випадки протиправного впливу на результати офіційних змагань в інших видах спорту (передусім, у футзалі, баскетболі, волейболі, регбі), то рівень досліджуваної злочинності становитиме не менше як 300 злочинів на рік [2, с.115].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Протидія корупційним проявам у професійному спортивному середовищі засобами кримінально-правового впливу склала предмет уваги низки вітчизняних дослідників, серед яких Д. О. Анісімов, О. Ф. Бантишев, О. С. Бондаренко, Ю. В. Гродецький, А. О. Данилевський, К. П. Задоя, Ф. Ю. Неміч, О. О. Семенюк, В. В. Сокурєнко та ін. Проте, досліджуючи питання характеристики об'єктивно-суб'єктивних елементів, змісту кваліфікуючих ознак й проблем відмежування від суміжних складів кримінальних правопорушень, перспектив удосконалення законодавчої конструкції норми ст. 369³ КК України, науковці доволі фрагментарно

¹ Про ратифікацію Конвенції Ради Європи проти маніпулювання спортивними змаганнями: Закон України від 16.11.2016 р. № 1752-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1752-19#n2> (дата звернення: 10.02.2022).

торкалися компаративістського дослідження регламентації кримінальної відповідальності за згадану протиправну поведінку.

Стаття має за мету систематизувати й узагальнити інформацію про засади кримінально-правової політики держав близького зарубіжжя у частині охорони результатів офіційних спортивних заходів, з окресленням перспектив до можливого запозичення виявлених здобутків.

Виклад основного матеріалу. Значення компаративістики у кримінально-правовій науці достатньо важко переоцінити. Як слушно зауважує В. О. Туляков, порівняльно-правовий (порівняльний, компаративний) метод використовується для визначення змісту та сутності кримінально-правових норм та інститутів, характеристик кримінальної політики держави чи міждержавних угруповань, законодавство яких досліджується, з метою виявлення загальних сутнісних рис і характеристик догми права й закономірностей її розвитку для подальшого визначення можливих напрямів удосконалення кримінального законодавства України і практики його застосування [3, с.29].

За допомогою компаративного методу можуть бути визначені найбільш досконалі з техніко-юридичного боку, науково обґрунтовані, апробовані на практиці та актуальні положення кримінального законодавства держав континентальної Європи, частиною якої є Україна, під кутом зору як їх можливого врахування під час подальшого удосконалення КК України, так і загалом гармонізації кримінального законодавства європейських держав. На думку М. І. Хавронюка, сьогодні це особливо важливо у випадках, коли вивчаються положення кримінального законодавства держав, що є молодими членами Євросоюзу, які змінювали його саме з метою імплементувати до вимог ЄС [4, с.8].

З позиції М. І. Панова, порівняльно-правовий метод (компаративний метод) обумовлюється необхідністю формування національної правової системи з такими параметрами (якісними і змістовними характеристиками), які

відповідали б сучасним міжнародним стандартам і світовим тенденціям правового розвитку, особливо у сфері охорони прав і свобод людини і громадянина від суспільно небезпечних посягань. Цей метод дозволяє вийти за межі своєї національної правової системи, проаналізувати проблеми юридичної науки і практики інших держав, розширити рамки юридичного пошуку, здійснити обмін правовою інформацією, науковими ідеями, врахувати як позитивний, так і негативний юридичний зарубіжний досвід в законотворчості і правозастосуванні. Він дає можливість використовувати виявлені позитивні правові розв'язання проблем кримінального права (позитивний досвід) інших держав, в яких надано доволі скрупульозний і детальний аналіз кримінального законодавства, і сформулювати пропозиції по вдосконаленню чинного вітчизняного законодавства та практики його застосування [5, с.36-37].

Компаративний аналіз відповідальності за корупційні прояви у спортивному середовищі у рамках даного дослідження ми пов'язуємо із вивченням здобутків кримінально-правової політики держав пострадянського періоду, зважаючи на суттєві схожості у правових системах цих країн. Їх систематизація та узагальнення (у якості емпіричної бази виступило кримінальне законодавство Латвії (ст.212¹ КК), Литви (ст.182¹ КК), Білорусі (ст.253 КК), РФ (ст.184 КК), Молдови (ст.242¹ КК), Грузії (ст.203 КК), Вірменії (ст.201 КК), Азербайджану (ст.192² КК), Киргизстану (ст.229 КК), Таджикистану (ст.280 КК)¹ [6-15] дало можливість отримати такі висновки про загальне, відмінне та унікальне.

Об'єкт кримінально-правової охорони. Кримінальні закони усіх без винятку державних утворень спільним родовим об'єктом кримінально-правової охорони при маніпуляціях у спортивних змаганнях визначають власність / порядок здійснення підприємницької чи іншої економічної діяльності. У ряді

¹ Спеціальні норми, які б регламентували відповідальність за протиправне втручання у результати офіційних спортивних змагань, у кримінальному законодавстві Естонії, Казахстану і Узбекистану відсутні.

випадків родовий об'єкт кримінально-правової охорони деталізовано за допомогою вказівки на видові об'єкти – до прикладу, КК Киргизстану у структурі Розділу VII «Злочини проти власності та порядку здійснення економічної діяльності» вирізняє, власне, злочини: проти власності (глава 28), проти порядку здійснення економічної діяльності (глава 29, ст.229 «Підкуп спортсменів»), злочини у грошово-кредитній та валютній сфері (глава 30), злочини у сфері оподаткування (глава 31), проти інтересів служби комерційних та інших організацій (глава 32).

При цьому позиції законодавця різняться, закріплюючи охорону проведення спортивних (Білорусь, Молдова, Азербайджан, Литва) або ж офіційних спортивних змагань (Грузія, РФ, Вірменія, Киргизстан, Таджикистан і Литва). Окрім спортивних змагань кримінальний закон забезпечує охорону й видовищних комерційних конкурсів (КК Білорусі, РФ, Грузії, Вірменії, Киргизстану і Таджикистану). С. В. Кузьмін, під видовищним комерційним конкурсом у розумінні потреб кримінального законодавства, вважає за необхідне розуміти публічний конкурс, спрямований, крім досягнення інших суспільно-корисних цілей, на отримання доходів від його проведення за умови демонстрації конкурсного процесу невизначено широкому колу осіб (до таких можна віднести програми: «Поле чудес», «Хто хоче стати мільйонером?», «Слабка ланка» й інші) [цит. за 16, с.160]. Вочевидь, що таке тлумачення комерційного конкурсу пояснює те, що об'єктом аналізованої суспільно-небезпечної протиправної поведінки визнають відносини власності або ж порядок здійснення економічної діяльності (мова йде саме про підприємницьку, ліцензовану діяльність, метою якої є отримання прибутку). Регулятивне законодавство України (ст.38 ЗУ «Про фізичну культуру і спорт») одним із різновидів спорту виділяє професійний, як комерційний напрям діяльності у спорті, пов'язаний з підготовкою та проведенням видовищних спортивних заходів на високому організаційному рівні з метою отримання прибутку. Фактично норма ст. 369³ КК України охороняє і порядок проведення

видовищних спортивних заходів комерційного характеру, що мають статус офіційних змагань, передбачених Єдиним календарним планом фізкультурно-оздоровчих та спортивних заходів України.

Перебування ст. 369³ КК України саме у структурі кримінальних правопорушень у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг (Розділ XVII) видається більш логічним, зважаючи на те, що правовим підґрунтям Конвенція РЄ від 18.09.2014 р. виступає Конвенція про боротьбу з корупцією 1999 р. та Конвенція ООН проти корупції 2003 р., а послідовне застосування принципів належного управління та етики у спорті є значним фактором у наданні допомоги саме з викорінення корупції. Власне, бланкетна диспозиція норми ст. 369³ КК України й відсилає до ЗУ «Про запобігання впливу корупційних правопорушень на результати офіційних спортивних змагань», спрямованого на протидію означеним різновидам протиправної поведінки.

На відміну від вітчизняного законодавця, кримінальні закони держав пострадянського періоду не використовують поняття «неправомірна вигода» для позначення бажаного для винуватих суб'єктів злочинного результату, обмежуючись вказівкою на доволі розширений перелік її складових: гроші, цінні папери, інше майно чи послуги майнового характеру (КК Білорусі, Грузії); майно, послуги, переваги чи вигоди у будь-якій формі (КК Молдови); матеріальні цінності чи послуги майнового характеру (КК Вірменії, Таджикистану); матеріальні чи інші блага, пільги чи привілеї (КК Азербайджану); гроші, матеріальні цінності чи послуги майнового характеру (КК Киргизстану); матеріальні цінності, блага майнового чи іншого характеру (КК Латвії).

Характер та зміст протиправної поведінки. Позначаючи заборонене правило законодавець послуговується термінами «підкуп» (КК Білорусі, Грузії, Вірменії, Киргизстану, Таджикистану), «протиправний вплив» (КК РФ), «маніпулювання» (КК Молдови, Азербайджану, Латвії, Литви), передбачаючи у

аналізованих кримінально-правових нормах два різновиди людської поведінки: активної (підкуп, передача, надання, примус, схилення, заохочення, інструктаж, пропозиція, обіцянка, вимога, посередництво) та пасивної (отримання різного роду предметів неправомірної вигоди). КК Азербайджану розкриває зміст категорії «маніпулювання», розуміючи під ним діяння (дію або бездіяльність), спрямовані на навмисну зміну курсу або результату спортивних змагань з метою отримання неправомірної вигоди на користь особи або інших осіб, тоді як кримінальні закони Литви, Латвії залишають її правозастосувачу у якості оціночної.

Суб'єктний склад. Норма ст. 369³ КК України визначає суб'єктом правопорушень осіб, зазначених у ЗУ «Про запобігання впливу корупційних правопорушень на результати офіційних спортивних змагань»: спортсменів, осіб допоміжного спортивного персоналу, які беруть участь у спортивному змаганні, посадових осіб у сфері спорту, а також осіб, які примушували чи підбурювали згаданих вище суб'єктів до правопорушень або вступили з ними у змову. При цьому допоміжний спортивний персонал включає в собі будь-якого тренера, наставника, менеджера, агента, працівника команди, офіційну особу команди, медичний та інший персонал, що обслуговує або лікує спортсменів, які беруть участь або готуються до спортивних змагань. Посадовою ж особою у сфері спорту закон називає власника, акціонера, керівника чи працівника юридичної особи, яка організовує і сприяє спортивним змаганням, а також осіб, уповноважених на проведення офіційного спортивного змагання (спортивних суддів, членів журі, делегатів та ін.); керівників і працівників міжнародної спортивної організації, інших компетентних спортивних організацій, що визнають змагання (ст.1).

Вочевидь, що бланкетність національної норми стосовно суб'єктного складу вигідно відрізняє її від норм тих держав, де законодавці пішли по шляху механістичного перерахунку усіх можливих суб'єктів безпосередньо в диспозиції, значно обтяжуючи таким чином її конструкцію: Білорусь

(спортсмен, тренер, медичний працівник, що беруть участь в спортивній підготовці спортсмена (команди спортсменів), суддя по спорту, спортивний агент, інша особа, включена до складу учасників спортивного змагання, організатор спортивного змагання, організатор або член журі видовищного комерційного конкурсу); РФ (спортсмен, спортивний суддя, тренер, керівник спортивної команди, інший учасник або організатор офіційного спортивного змагання (у тому числі їх працівник), член журі, учасник або організатор видовищного комерційного конкурсу); Молдова (учасника спортивного заходу або заходу, запропонованого для укладення парі, тренер, агент спортсмена, член журі, власник спортивного клубу або особа з керівництва спортивної організації) та ін. Натомість кримінальні закони Литви та Латвії не передбачають такої деталізації, визначаючи відповідальність будь-якої особи за маніпуляції зі спортивними змаганнями (КК Латвії) чи незаконний вплив на результат професійних спортивних змагань (КК Литви).

Специфіка кваліфікуючих ознак. Палітра ознак, за допомогою яких зарубіжний законодавець диференціює кримінальну відповідальність за вплив на результати офіційних спортивних змагань, є доволі широкою та включає у себе: повторність/неодноразовість (КК Білорусі, Грузії, Азербайджану, Таджикистану); вчинення делікту у складі організованої групи/злочинної організації чи за попередньою домовленістю (КК РФ, Грузії, Вірменії, Азербайджану, Таджикистану, Латвії); значний чи особливо великий розмір протиправної поведінки, який встановлюється або у фіксованому розмірі – 25 тис. рублів і більше (КК РФ) або ж залишається на розсуд правозастосувача (КК Латвії); насильство, небезпечне для життя чи здоров'я (КК Азербайджану).

Заохочувальні норми. Аналізоване нами кримінальне законодавство демонструє бажання законодавця окремих держав повною мірою використати запобіжний потенціал спеціальних видів звільнення від кримінальної відповідальності. Умови їх застосування, проте, характерні певною варіативністю та стосуються:

- особи, що надала винагороду (звільняється від кримінальної відповідальності, якщо у її відношенні мало місце вимагання або ж особа, після надання винагороди добровільно повідомила про вчинене і активно сприяла розкриттю та (або) розслідуванню злочину) (КК Білорусі);

- особи, яка передала гроші, цінні папери, інше майно, надала майнові послуги чи інші майнові права або ж примушувала чи схиляла інших осіб до протиправного впливу на результат офіційного спортивного змагання чи видовищного комерційного конкурсу або ж вчинила посередницькі дії (звільняється від кримінальної відповідальності, якщо вона активно сприяла розкриттю та (або) розслідуванню злочину або у її відношенні мало місце вимагання, або ця особа добровільно повідомила про вчинений злочин органу, уповноваженому на відкриття кримінального провадження) (КК РФ);

- особи, яка передала відповідним адресатам гроші, цінні папери чи інше майно або надала їм майнові послуги (звільняється від кримінальної відповідальності, якщо вона добровільно повідомила про вчинене владні органи (КК Грузії);

- особи, яка запропонувала, обіцяла чи передала матеріальні чи інші блага, пільги або привілеї (звільняється від кримінальної відповідальності, якщо вона добровільно повідомила про це відповідному державному органу або ж вчинила делікт через погрозу) (КК Азербайджану);

- особи, яка незаконно вплинула на результат офіційних спортивних змагань (звільняється від кримінальної відповідальності, якщо до моменту визнання її підозрюваною добровільно повідомила правоохоронний орган та активно співпрацювала у його викритті) (КК Литви).

Висновки. За результатами проведеного дослідження встановлено, що кримінально-правовій політиці більшості держав пострадянського періоду відома охорона результатів офіційних спортивних змагань, втілена у відповідних нормах чинних законів. Як видається, значний потенціал у ході подальшого удосконалення норми ст. 369³ КК України матиме можливе:

- розширення переліку кваліфікуючих ознак, за рахунок вказівки на вчинення злочину у складі організованої групи/злочинної організації. Як засвідчує міжнародний досвід протидії корупції у сфері спорту, даний вид злочинного промислу є підконтрольний організованим формам злочинності, надаючи їм можливість доступу до значних фінансових інструментів. До того ж закріплений у ч.3 ст. 369³ КК України розмір неправомірної вигоди (що перевищує двадцять прожиткових мінімумів для працездатних осіб. – І. М.) обґрунтовано поєднувати із великими та особливо великими розмірами;

- закріплення спеціального виду звільнення від кримінальної відповідальності, умовами застосування якого передбачити добровільність звернення особи до уповноважених суб'єктів про подію злочину, що мала місце; звернення особи до притягнення її до кримінальної відповідальності; активне сприяння у розкритті/розслідування злочину.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Про зареєстровані кримінальні правопорушення та результати їх досудового розслідування (2019-2021 роки). URL: <https://gp.gov.ua/ua/posts/pro-zareyestrovani-kriminalni-pravoporushennya-ta-rezultati-yih-dosudovogo-rozsliduvannya-2> (дата звернення: 11.02.2022).
2. Сокурєнко В. В. Кримінологічний аналіз стану протиправного впливу на результати офіційних спортивних змагань в Україні. *Європейські перспективи*. 2019. №3. С.114-120.
3. Туляков В. О. Порівняльний метод у науці кримінального права. *Вісник Асоціації кримінального права України*. 2014. № 1(2). С.29-40.
4. Хавронюк М. І. Компаративний метод у сучасному кримінальному-правовому дослідженні: мета застосування. *Право.ua*. 2017. № 1. С. 5-9.
5. Панов М. І. Основи методології науки кримінального права. *Вісник Асоціації кримінального права України*. 2017. № 2(9). С.1-41.

6. Уголовный кодекс Республики Беларусь. Национальный правовой Интернет-портал Республики Беларусь. URL: <https://pravo.by/document/?guid=3871&p0=hk9900275> (дата звернения: 10.02.2022).
7. Уголовный кодекс Российской Федерации. Официальный интернет-портал правовой информации. URL: http://pravo.gov.ru/proxy/ips/?start_search&fattrib=1 (дата звернения: 10.02.2022).
8. Уголовный кодекс Республики Молдова. Информационная система «Континент»: законодательство стран. URL: http://continent-online.com/Document/?doc_id=30394923&doc_id2=30394923#pos=452;-108&pos2=3859;-64 (дата звернения: 10.02.2022).
9. Уголовный кодекс Грузии. Законодательный Вестник Грузии. URL: <https://matsne.gov.ge/ru/document/view/16426?publication=236> (дата звернения: 10.02.2022).
10. Уголовный кодекс Республики Армения. Национальное Собрание Республики Армения. URL: <http://www.parliament.am/legislation.php?sel=show&ID=1349&lang=rus#31> (дата звернения: 10.02.2022).
11. Уголовный кодекс Азербайджанской Республики. Информационная система «Континент»: законодательство стран. URL: http://continent-online.com/Document/?doc_id=30420353&doc_id2=30420353#pos=414;-88&pos2=3432;-82 (дата звернения: 10.02.2022).
12. Уголовный кодекс Кыргызской Республики. Централизованный банк данных правовой информации Кыргызской Республики. URL: <http://cbd.minjust.gov.kg/act/view/ru-ru/112309?cl=ru-ru> (дата звернения: 10.02.2022).
13. Уголовный кодекс Республики Таджикистан. Национальный центр законодательства при Президенте Республики Таджикистан. URL: <http://ncz.tj/content/уголовный-кодекс-республики-таджикистан> (дата звернения: 10.02.2022).

14. Krimināllikums. Latvijas republikas tiesību akti. URL: <https://likumi.lv/ta/id/88966-kriminallikums> (дата звернення: 10.02.2022).
15. Lietuvos respublikos baudžiamasis kodeksas. URL: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.111555> (дата звернення: 10.02.2022).
16. Анісімов Д. О. Зарубіжний досвід окремих країн щодо кримінальної відповідальності за протиправний вплив на результати офіційних спортивних змагань. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2020. Випуск 1(30). С.158-162.